

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Woningbouwlocatie De Volgerlanden
te Hendrik-Ido-Ambacht

4 februari 1997

840-34

commissie voor de milieu-effectrapportage

Burgemeester en Wethouders gemeente
Hendrik-Ido-Ambacht
Postbus 34
3340 AA HENDRIK-IDO-AMBACHT

uw kenmerk
9605827 EW/YD

uw brief
d.d. 2 december 1996

ons kenmerk
U74-97/Jm/mp/840-35

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het milieu-
effectrapport Woningbouwlocatie
De Volgerlanden

doorkiesnr.
(030) 234 76 23

Utrecht,
4 februari 1997

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de bouw van circa 4.000 á 5.000 woningen in het gebied tussen Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

dr. J.T. de Smidt
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Woningbouwlocatie De Volgerlanden
te Hendrik-Ido-Ambacht

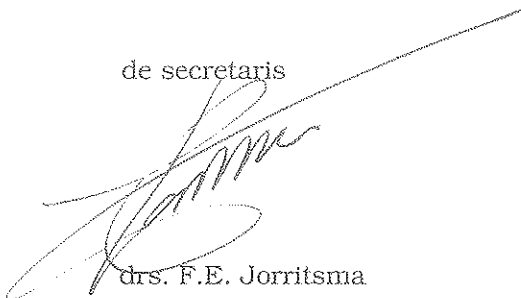
Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Woningbouwlocatie De Volgerlanden
te Hendrik-Ido-Ambacht

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over de bouw van circa 4.000 á 5.000 woningen in het gebied tussen Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht,

uitgebracht aan Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Woningbouwlocatie De Volgerlanden te Hendrik-Ido-Ambacht

de secretaris

drs. F.E. Jorritsma

de voorzitter

dr. J.T. de Smidt

Utrecht, 4 februari 1997

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleemstelling	4
2.2 Doel	4
2.3 Besluitvorming	5
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1 Algemeen	6
3.2 Beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven	6
3.3 Alternatieven	9
3.3.1 Meest milieuvriendelijke alternatief gericht op een optimaal leefmilieu	9
3.3.2 Meest milieuvriendelijke alternatief gericht op beperking van (auto)mobiliteit	11
4. Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling en gevolgen voor het milieu	12
4.1 Algemeen	12
4.2 Bodem en water	13
4.3 Natuur	13
4.4 Landschap en cultuurhistorie	13
4.5 Mobiliteit	13
4.6 Woon- en leefmilieu	14
4.7 Energie	14
4.8 Grondstoffen	14
5. Vergelijking van alternatieven	15
6. Leemten in kennis	15
7. Evaluatieprogramma	16
8. Vorm en presentatie	16
9. Samenvatting van het MER	17

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 2 december 1996, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in "Hier Zwijndrecht" d.d. 5 december 1996
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De gemeenten Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht hebben het voornemen om in het gebied tussen Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht 4.000 á 5.000 woningen met bijbehorende voorzieningen te bouwen.

Naar de mening van de Commissie verdienen de volgende punten extra aandacht in het milieu-effectrapport (MER).

In de startnotitie staat dat de voorgenomen activiteit tot doel heeft het gebied de Volgerlanden te ontwikkelen tot stedelijk gebied, ter versterking van de onderlinge samenhang in het stedelijk gebied de Drechtsteden, gelegen op de as Rotterdam-Dordrecht, door middel van de bouw van 4.000 á 5.000 woningen met bijbehorende voorzieningen (pagina 6 van de startnotitie).

Deze doelstelling dient in het MER te worden vertaald in specifieke kwaliteitsdoelen. De Commissie is van mening dat bij het formuleren van deze doelstellingen met name aandacht moet worden besteed aan de samenhang met bestaande stedelijke en groene gebieden, waardoor voorkomen wordt dat de Volgerlanden of omliggende gebieden functioneel of fysiek geïsoleerd raken. Daarnaast kan ook het verminderen van de milieubelasting door geluid, stank, trillingen, luchtverontreiniging en onveiligheid een belangrijk onderdeel vormen van de kwaliteitsdoelstelling.

In de startnotitie wordt aangegeven welke aanpak gehanteerd zal worden bij de **ontwikkeling van alternatieven**. Eerst zullen alternatieven ontwikkeld worden op basis van de thema's kosten en duurzaamheid. Daarnaast zal een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) worden samengesteld. Naar de mening van de Commissie zijn kosten en duurzaamheid (rand)voorwaarden voor of uitkomsten van het ontwerpproces. De Commissie geeft de initiatiefnemer daarom in overweging om een andere aanpak voor de ontwikkeling van alternatieven te hanteren, waarbij twee of meer mma's worden uitgewerkt. Het uitgangspunt voor deze mma's is om allereerst één milieu-aspect (of zoekrichting) volledig te optimaliseren en daarna binnen de speelruimte die die optimalisering laat, de andere aspecten optimaal uit te werken. Deze mma's kunnen duidelijk maken op welke punten de essentiële keuzen gemaakt moeten worden voor het planalternatief. Onderdelen van de mma's kunnen dienen als bouwstenen voor het uiteindelijke planalternatief. De Commissie stelt voor om in ieder geval mma's op basis van de thema's 'leefmilieu' en 'mobiliteit' te ontwikkelen.

Afgeen

9

1. INLEIDING

De gemeenten Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht hebben het voornemen om in het gebied tussen Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht 4.000 á 5.000 woningen met bijbehorende voorzieningen te bouwen.

Deze activiteit is op grond van het Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.), categorie 11, m.e.r.-plichtig. Het milieu-effectrapport (MER) zal de milieu-informatie leveren die noodzakelijk is voor de besluitvorming over de vaststelling van het bestemmingsplan of voor de besluitvorming ingevolge artikel 19 Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO).

De gemeentebesturen van Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht hebben de Stuurgroep Volgerlanden ingesteld, die zal optreden als initiatiefnemer. De gemeenteraad van Hendrik-Ido-Ambacht heeft de rol van bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure gedelegeerd aan het college van burgemeester & wethouders.

Per brief van 2 december 1996 heeft het bevoegd gezag de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het MER. Met de openbare bekendmaking van de startnotitie op 5 december 1996 is de m.e.r.-procedure van start gegaan.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage¹). De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de adviezen, commentaren en opmerkingen²), die zij in afschrift van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

1 De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

2 Bijlage 4 geeft een lijst van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

2.1 Probleemstelling

De Commissie constateert dat de probleemstelling voor dit initiatief tweeledig is. Het streekplan Zuid-Holland Zuid geeft aan dat in het gebied tussen Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht ongeveer 4.000 woningen moeten worden gebouwd. In de startnotitie wordt daarnaast het gebrek aan ruimtelijke en functionele samenhang in het gebied als probleem gesteld.

In het MER dienen beide problemen beschreven te worden. Voor het bouwprogramma moet de keuze voor het aantal te bouwen woningen (in de startnotitie wordt gesproken over 4.000 à 5.000 woningen) gemotiveerd worden, ook in relatie met andere woningbouwprojecten in de regio.

2.2 Doel

In de startnotitie staat dat de voorgenomen activiteit tot doel heeft het gebied de Volgerlanden te ontwikkelen tot stedelijk gebied, ter versterking van de onderlinge samenhang in het stedelijk gebied de Drechtsteden, gelegen op de as Rotterdam-Dordrecht, door middel van de bouw van 4.000 à 5.000 woningen met bijbehorende voorzieningen. (pagina 6 van de startnotitie)

Deze doelstelling dient in het MER te worden vertaald in specifieke kwaliteitsdoelen. De Commissie is van mening dat bij het formuleren van deze doelstellingen met name aandacht moet worden besteed aan de samenhang met bestaande stedelijke en groene gebieden, waardoor voorkomen wordt dat de Volgerlanden of omliggende gebieden functioneel of fysiek geïsoleerd raken³. Daarnaast kan ook het verminderen van de milieubelasting door geluid, stank, trillingen, luchtverontreiniging en onveiligheid een belangrijk onderdeel vormen van de kwaliteitsdoelstelling.

3 Zie ook reacties 21 en 22 (bijlage 4).

2.3

Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Naast besluiten van hogere overheden behoren daartoe de reeds door de gemeenten Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht genomen besluiten of onderschreven beleidsstandpunten, zoals het Masterplan Drechtoevers, de structuur-visie en -schets Hendrik-Ido-Ambacht. Ook plannen voor een waterbusverbinding tussen de Drechtsteden en een snelle verbinding Rotterdam-Dordrecht moeten behandeld worden, waarbij aangegeven dient te worden wat dit kan betekenen voor de Volgerlanden. Eveneens dient aandacht te worden besteed aan eventuele plannen voor de bufferzone Oost-IJsselmonde, de Sophiapolder en de bedrijvigheid buiten het plangebied aan de Krommeweg. Geef eveneens aan wat de plannen zijn voor het gebied ten zuiden van de Zuidwende en het sportpark Bakestein. Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen. De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven. Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven⁴ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de besluitvorming over de vaststelling van het bestemmingsplan of voor de besluitvorming ingevolge artikel 19 WRO. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4 Zie ook hoofdstuk 5 van dit advies.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het kan zinvol zijn om deze beschrijving te baseren op deelactiviteiten. Daarbij dient eveneens aandacht te worden besteed aan neven- en vervolgactiviteiten. Ook bij het zoeken naar alternatieven kan het zinvol zijn uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelactiviteiten.

Verder verdient het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg), de gebruiksfase (gebruik en beheer).

Mitigerende en compenserende maatregelen

Het lijkt niet waarschijnlijk dat in het gebied landschaps-, natuur- of cultuurhistorische waarden van bovenlokaal belang aanwezig zijn. De bestaande natuur ontleent zijn betekenis overwegend aan zijn sociaal-ruimtelijke context. Deze zal door de realisatie van de Volgerlanden verdwijnen. Handhaving of herstel van bestaande natuur moet worden afgewogen tegen (andere) mogelijkheden om natuur te ontwikkelen, die in de nieuwe sociaal-ruimtelijke context van hoge waarde is (die blijkens de startnotitie wordt nagestreefd). Indien uit verder onderzoek blijkt dat inderdaad geen bovenlokale waarden aanwezig zijn, hoeven mitigerende en compenserende maatregelen geen deel uit te maken van de voorgenomen activiteit en de alternatieven.

3.2 Beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven

In het hiernavolgende worden voor de beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven aandachtspunten gegeven. Een beschrijving in de vorm van kaarten met een korte toelichting verdient hierbij de voorkeur.

Ruimtelijk-functionele structuur

In het MER dient een beschrijving te worden gegeven van de voor milieu-aspecten relevante, toekomstige ruimtelijk-functionele structuur, dat wil zeggen de ligging van de verschillende functies (wonen, voorzieningen, verkeer, groen en water) in hun onderlinge samenhang en in samenhang met de omgeving. De

Commissie denkt hierbij onder andere aan de ook in de inspraak genoemde verbindingen tussen het recreatiegebied Sandelingen Ambacht enerzijds en de Waal anderzijds via de Volgerlanden naar de rivier de Noord⁵].

Wonen

- de maximaal toelaatbaar geachte bouwhoogte;
- dichtheden en bebouwingsindices, mede in relatie tot het draagvlak voor voorzieningen zoals openbaar vervoer;
- de mate waarin binnen de wijk en de woningen andere functies zich kunnen ontwikkelen.

Verkeer

- de gehanteerde uitgangspunten voor de verwachte verkeersproductie;
- de verwachte in- en externe verkeersrelaties en de modal split⁶];
- de mate waarin de inrichting gericht is op een goede bereikbaarheid van de belangrijkste bestemmingen voor het langzaam verkeer;
- het parkeersysteem (bijv. autovrij, luw) en de gehanteerde parkeernormen (inclusief onderbouwing);
- de mogelijkheden voor openbaar vervoer, onder meer openbaar vervoer te water;
- maatregelen ter beperking van de mobiliteit en bevordering van de verkeersveiligheid zoals 30 km-bepaling in de wijk en verkeersmaatregelen op de af- en aanvoerroutes naar de wijk⁷].

Bodem en water

- de wijze van bouwrijp maken; welke ontwerp-criteria worden gehanteerd; de interactie tussen bouwrijp maken en de waterhuishouding (ophoging versus peilverlaging, drainage); indicatie benodigde hoeveelheid en herkomst van de grond die gebruikt wordt voor bouwrijp maken;
- de mate waarin te ontgraven grond binnen het plangebied wordt hergebruikt;
- beschrijving van het waterhuishoudingsstelsel, waar onder de relatie met aanliggende waterhuishoudkundige systemen. Hierbij gaat het om het oppervlaktewater en het grondwater ((grond)waterstanden, waterbeweging en -kwaliteit);
- inrichting, beheer en onderhoud van het oppervlaktewater- en rioleringsstelsel. De mogelijkheden om door biologische zuivering binnen een zoveel mogelijk gesloten watersysteem te creëren. De wijze waarop de lokatiekeuze van functies op de ter plekke aanwezige waterkwaliteit wordt afgestemd;
- het aandeel verhard oppervlak en het percentage verhard oppervlak dat op de riolering wordt aangesloten; de infiltratie van regenwater.

Natuur en landschap

- de wijze waarop het groene karakter van het plangebied vorm gegeven zal worden, met name naar aanleiding van het ruimtelijk beleid Drechtoevers

5 Zie ook reactie 21 (bijlage 4).

6 De verdeling van verkeer over de verschillende vervoerwijze.

7 Zie ook reactie 5 (bijlage 4).

dat voor het gebied een ontwikkeling tot woongebied en parklandschap met veel ruimte voor recreatieve en toeristische voorzieningen voorziet;

- de omvang en functie van de verschillende 'groene elementen';
- de wijze van omgaan met bestaande cultuurhistorisch, geomorfologisch en ecologisch waardevol geachte elementen. In dit gebied gaat het in het bijzonder om archeologische structuren en elementen⁸]. Dit betreft zowel de voorbereidende fase (de fasering en uitgebreidheid van het archeologisch bodemonderzoek en de te volgen procedure wanneer tijdens de planvorming of tijdens de uitvoering belangrijke sporen worden aangetroffen) als de mate waarin en de wijze waarop onderdelen van het bodemarchief blijvend worden beschermd.

Tijdperspectief

- de wijze waarop reeds bestaande functies tijdelijk of permanent worden ingepast of worden beëindigd;
- faseringsmogelijkheden; hoe gemakkelijk kunnen ontwikkelingen in de woningmarkt in het plan worden opgevangen door wijzigingen in uitgifte-tempo, type en aantal woningen?
- flexibiliteit, mogelijkheden om in te spelen op veranderingen op de lange termijn (telematica, individualisering, levensduur bestendige woningen);
- de fasering van de ontsluitingsmogelijkheden van het openbaar vervoer in relatie tot de fasering van het gehele gebied.

Energie

- de omvang van de energievraag (normaal tot zuinig) en de daarbij behorende opties voor energievoorziening (restwarmte, zonne-energie, geothermische energie, gas/elektra/warmte) vanwege de mogelijke invloed op de structuur en verkaveling van het plan;
- opties voor een eventueel toekomstige meer duurzame energievoorziening⁹] en de benodigde ruimtereserveringen daarvoor.

Ruimtegebruik

- de wijze waarop de bebouwing van schaarse open ruimte beperkt wordt, bijvoorbeeld door middel van functiemenging, dubbel grondgebruik en beperking van verharding.

Materiaalkeuze

- de wijze waarop het milieu-aspect wordt meegewogen bij de materiaalkeuze, bijvoorbeeld door te refereren aan de 'lijst van Tommel' of een lokaal of regionaal duurzaam bouwen beleid of convenant.

Afvalbeheer

- de wijze waarop in de woning en de woonomgeving rekening wordt gehouden met eventuele andere inzamelsystemen in de toekomst.

8 Zie ook reactie 1 (bijlage 4).

9 De gekozen stedenbouwkundige structuur ligt er voor ten minste honderd jaar, terwijl een bepaalde wijze van energievoorziening een veel kortere levensduur heeft. Een verdergaande eis voor efficiënte energievoorzieningen kan in de toekomst worden verwacht. Hiervoor dient het plan de flexibiliteit/ruimte te bieden.

Watergebruik

- de wijze waarop in de woning en de woonomgeving wordt ingespeeld op besparing op het waterverbruik, bijvoorbeeld door de aanleg van grijswatersystemen voor planten, autowassen en wc-spoeling¹⁰].

3.3 Alternatieven

In de startnotitie wordt aangegeven welke aanpak gehanteerd zal worden bij de ontwikkeling van alternatieven. Eerst zullen alternatieven ontwikkeld worden op basis van de thema's kosten en duurzaamheid. Daarnaast zal een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) worden samengesteld. Naar de mening van de Commissie zijn kosten en duurzaamheid (rand)voorwaarden voor of uitkomsten van het ontwerpproces. De Commissie geeft de initiatiefnemer daarom in overweging om een andere aanpak voor de ontwikkeling van alternatieven te hanteren, waarbij twee of meer mma's worden uitgewerkt. Het uitgangspunt voor deze mma's is om allereerst één milieu-aspect (of zoekrichting) volledig te optimaliseren en daarna binnen de speelruimte die die optimalisering laat, de andere aspecten optimaal uit te werken. Deze mma's kunnen duidelijk maken op welke punten de essentiële keuzen gemaakt moeten worden voor het planalternatief. Onderdelen van de mma's kunnen dienen als bouwstenen voor het uiteindelijke planalternatief. De Commissie stelt voor om in ieder geval mma's op basis van de thema's 'leefmilieu' en 'mobiliteit' te ontwikkelen.

3.3.1 **Meest milieuvriendelijke alternatief gericht op een optimaal leefmilieu**

Het uitgangspunt voor de ontwikkeling van dit mma is het creëren van een aantrekkelijk leefmilieu, waarin de ontwikkeling van landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kwaliteiten in hun onderlinge samenhang een belangrijke pijler vormt. Hieronder geeft de Commissie voor ieder van de LNC-aspecten aanbevelingen voor ontwerpkeuzen die in dit mma zouden kunnen worden gemaakt.

Landschappelijke identiteit

De landschappelijke identiteit wordt bepaald door de wijze waarop wordt voortgebouwd op bestaande karakteristieken van het gebied (landschappelijke, cultuurhistorische). Het voorlopig stedenbouwkundig ontwerp biedt daarvoor belangrijke aanknopingspunten doordat de bovenste laag van de cultuurhistorische structuur (het opstreckende (en gerende) verkavelingspatroon en de bestaande Vrouwgelenweg) een rol speelt als drager van de ruimtelijke structuur. Onder de opstreckende verkaveling gaat een veel oudere, grillige structuur van kreken en oeverwallen schuil, mogelijk begeleid door archeologische sporen van landgebruik en bewoning.

- De Commissie adviseert in dit mma de oude onderlaag te betrekken bij met name de lokatiekeuze, vormgeving en inrichting van elementen die het strakke verkavelingspatroon doorbreken.

Aandacht voor natuur

De betekenis van de natuur zal in de eerste plaats gelegen zijn in de (recreatieve en educatieve) beleving door de in-, aan- en omwonenden. Het plangebied en de omgeving zijn immers sterk verstedelijkt, en groengebieden zijn schaars.

10 Zie ook reactie 21 (bijlage 4).

Het omgaan met nu bestaande natuurwaarden moet in deze context worden gezien. Dit betekent onder meer dat het mitigeren of compenseren van verlies aan bestaande natuurwaarden in dit geval op zich geen mma-streven is, maar alleen zinvol is als dat van belang is voor de recreatieve en educatieve betekenis voor de bewoners.

De recreatieve en educatieve betekenis van deze stadsnatuur is niet alleen afhankelijk van de technische inhoud (beeld, aantal soorten, relatie met de onderlegger en met de omgeving, toegankelijkheid), maar ook van de wijze waarop ontwikkeling en beheer worden georganiseerd.

De Commissie geeft in overweging te onderzoeken of de verantwoordelijkheid voor de inrichting en beheer van (delen) van het groen kan worden overgelaten aan (groepen uit) de omgeving. Deze zouden, binnen een bepaald budget en binnen enkele procedurele en eventuele inhoudelijke randvoorwaarden, naar eigen inzichten kunnen handelen. De perspectieven hiervan ten aanzien van de recreatieve en educatieve waarde en ten aanzien van het draagvlak, kunnen in het MER in algemene zin worden vergeleken met die van inrichting en beheer door de overheid.

- De Commissie adviseert in het mma bij het ontwerp, de inrichting en het beheer van de groenstructuur, de recreatieve en educatieve betekenis voor de toekomstige bewoners centraal te stellen.

Samenhang met de omgeving

Bij de samenhang met de omgeving gaat het vooral om de volgende punten:

- de betekenis en ontsluiting van de groenstructuren in het gebied voor de bewoners van de Volgerlanden en de omliggende gebieden¹¹;
- de recreatieve en ecologische samenhang van de (toekomstige) groenstructuren in de Volgerlanden met die in de Polder Sandelingenambacht en in de Sophiapolder.
De inrichting van de wijk kan op deze groene structuur aansluiten door middel van ruime tuinen, lage dichtheden én een dito bebouwings-index. In het verlengde hiervan ligt een zodanige inrichting van het plangebied dat in een zo groot mogelijk deel een hoge mate van rust gewaarborgd is (woonpaden, uitsluiten doorgaand verkeer, concentratie verkeersaantrekkende functies), onder andere door differentiatie in dichtheden binnen het plangebied;
- de ecologische en landschappelijke betekenis van de (oever van de) Noord/Rietbaan als verbinding tussen de Lek/Nieuwe Maas en de Beneden Merwede/Oude Maas.
- De Commissie adviseert in het mma aandacht te besteden aan de samenhang van de Volgerlanden met bovengenoemde gebieden.

Duurzaamheid van de beeldkwaliteit

Het ambitieniveau voor de beeldkwaliteit is hoog. Voor het leefmilieu is het belangrijk dat de beeldkwaliteit hoog *blijft*. De kans dat de beeldkwaliteit hoog blijft, is omgekeerd evenredig met de omvang van de daarvoor noodzakelijke regelgeving en handavings-inspanningen. Bewoners maken immers hun directe woonomgeving tot de hunne met behulp van (juist) niet in het stedenbouwkundig en architectonisch ontwerp voorziene (aan)bouwsels en beplantingen. Het is de vraag of dit proces op den duur te beteugelen valt (als men dat al zou willen). Een mma moet het mogelijk maken dat voor deze expressie van individualiteit en betrokkenheid bij de eigen leefomgeving ruimte wordt geschapen, op een zodanige manier dat de in het beeldkwaliteitsplan beoogde beeldkwaliteit van de wijk niet lijdt of zelfs versterkt wordt.

- De Commissie adviseert in het mma-ontwerp na te gaan welke vrijheid aan de bewoners geboden kan worden om hun directe leefomgeving in te richten met behoud van de beoogde beeldkwaliteit.

11 Zie ook reactie 21 (bijlage 4).

3.3.2

Meest milieuvriendelijke alternatief gericht op beperking van (auto)mobilititeit

Het uitgangspunt voor de ontwikkeling van dit mma is het genereren van zo min mogelijk extra autokilometers als gevolg van de bouw van 4.000 á 5.000 woningen in het gebied. Er moeten keuzen worden gemaakt in de volgende elementen:

Externe ontsluiting

- directe, snelle veilige en comfortabele fietsroutes van en naar de belangrijkste voorzieningen in Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht en de regionale attractiepunten, zoals de recreatiegebieden Sandelingenbos, Sophiapolder, het Jacobusziekenhuis, het sportpark Bakestein. Er kan bewust gekozen worden voor een relatief gunstige reistijd voor fiets en openbaar vervoer ten opzichte van de reistijd per auto;
- een directe openbaar vervoersontsluiting. De wisselwerking tussen de mogelijke nieuwe regionale hoogwaardig openbaar vervoer(HOV)-verbinding en de lokatie moet worden versterkt. De Volgerlanden kan gebouwd worden als woonwijk waar de HOV-lijn toevallig doorheen gaat of als woonwijk die gericht is op en ontsloten wordt door de HOV-lijn. De Volgerlanden is de laatste open lokatie aan het tracé: de bebouwing zou daarom de doorslaggevende reden moeten zijn voor de aanleg van de lijn;
- afhankelijkheid van de HOV-lijn mag niet een reden zijn om geen hoogwaardig openbaar vervoersverbinding met de belangrijkste openbaar vervoerknoop te realiseren: station Zwijndrecht.

Interne ontsluiting

- een keuze kan gemaakt worden voor directe, veilige en comfortabele loop- en fietsroutes naar het buurtcentrum, de voorzieningen en de regionale aansluitingen ten koste van een directe auto-ontsluiting. Met name de auto-ontsluitingsroute kunnen dichter naar het centrum van de lokatie geminimaliseerd worden, het geheel wordt daardoor ook veiliger. Ook hier geldt weer dat een kwaliteitsverbetering kan worden bereikt door bewust eerst te ontwerpen voor het langzaam verkeer;
- de interne ontsluiting van de wijk mag niet leiden tot negatieve consequenties voor de omliggende wijken: sluiproutes dienen onmogelijk gemaakt te worden en een extra belasting van de bestaande ontsluitingen mag slechts minimaal zijn;
- een maximale aansluiting van het fietspadennet op openbaar vervoerhaltes (ook diagonale routes in aansluiting op een grid).

Dichtheden en inrichting

- dichtheden zijn een probaat middel om de gerichtheid op andere vervoerwijzen dan de auto te vergroten. Een keuze voor hogere dichtheden in en om de stations van het HOV en met daaraan gekoppelde buurtcentra verkleint de gemiddelde afstand en maakt daardoor de fiets en het openbaar vervoer relatief aantrekkelijk;
- parkeren en beperking daarvan kan een hulpmiddel zijn om hogere dichtheden te halen en om de gerichtheid op langzaam verkeer en openbaar vervoer te vergroten;

- de situering van de verschillende voorzieningen kan bepalend zijn voor het vervoer. Scholen in de wijk, maar ook de voorzieningen in de aanpalende wijken van Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht moeten daarom ook goed bereikbaar zijn voor het langzaam verkeer. De inrichting van de wijk kan hierop worden afgestemd;
- realisatie van auto-vrije gebieden in de nabijheid van de haltes van openbaar vervoer, waarbij wordt aangestuurd op een gelijke bereikbaarheid van de parkeerlocaties en de haltes van openbaar vervoer.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

4.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de autonome ontwikkeling hiervan moeten worden beschreven als referentie voor de beoordeling van de te verwachten milieu-effecten (referentiesituatie). Daarbij is de autonome ontwikkeling de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd, maar waarbij rekening wordt gehouden met eventuele effecten van voltooide en lopende ingrepen en ingrepen als gevolg van reeds vastgelegd beleid worden voorzien.

Het studiegebied omvat de lokatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieu-aspect (zoals lucht, bodem, water) kan de omvang van het studiegebied verschillen. De begrenzing van de studiegebieden moet worden gemotiveerd en op kaart worden aangegeven.

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet aangegeven worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn, of ze zich afspelen op korte of op lange termijn, in hoeverre er cumulatie (versterken of uitdoven van effecten) kan optreden en of er sprake is van positieve effecten.

Bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd.

Onzekerheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld.

De door de Commissie van belang geachte aandachtspunten worden in de paragrafen 4.2 tot en met 4.7 aangegeven.

4.2 Bodem en water

De geohydrologie, de (kneelpunten in) waterhuishouding en de kwaliteit van bodem, grond- en oppervlaktewater moeten worden beschreven, zowel de huidige situatie als de effecten hierop van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Daarbij dient specifiek aandacht besteed te worden aan:

- een analyse van de huidige bodemopbouw;
- optreden van zettingen;
- eventueel aanwezige bodemverontreinigingen, de aard hiervan en de relatie met de realisering en inrichting van het gebied.

4.3 Natuur

Ingegaan moet worden op de relaties binnen de lokatie en met de omgeving. Een beschrijving dient te worden gegeven van de aanwezigheid en veranderingen van de natuurwaarden door de bestemmingsverandering of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de waterhuishouding, ter plaatse zowel als in de omgeving.

Positieve effecten voor de natuur moeten eveneens worden aangegeven.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

De bestaande landschappelijke patronen en elementen in het gebied moeten worden beschreven.

Een beschrijving van de geschiedenis van het gebied op hoofdlijnen is mede nuttig als mogelijke basis voor een stedenbouwkundig ontwerp.

Ingegaan dient te worden op mogelijk aanwezige archeologische waarden^{12]}.

Vervolgens kan worden aangeduid en beoordeeld welke veranderingen optreden in de visueel-ruimtelijke kwaliteit. Hierbij moet zowel de invloed van Volgerlanden op de omgeving als de invloed van de omgeving op Volgerlanden worden behandeld^{13]} Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar vooral zo goed mogelijk te visualiseren.

4.5 Mobiliteit

Met behulp van een model dienen de effecten van de voorgenomen activiteit en alternatieven op de (toename van) (auto)mobiliteit en het gebruik van de meest relevante infrastructuur te worden berekend waarbij uit moet worden gegaan van de huidige en autonome ontwikkeling van de verkeersintensiteiten.

De gehanteerde uitgangspunten bij de modelberekening en de bron van de verkeersprognoses dienen te worden vermeld.

12 Zie ook reactie 1 (bijlage 4).

13 Zie ook reactie 21 (bijlage 4).

4.6 Woon- en leefmilieu

Het MER dient te beschrijven welke (bestaande) activiteiten in en rond de locaties het woon- en leefmilieu negatief beïnvloeden. In ieder geval dient aandacht te worden besteed aan:

- de hinder (luchtkwaliteit, stank, stof, geluid) van bestaande agrarische en industriële bedrijvigheid in of nabij het plangebied (bijvoorbeeld de Bitumenfabriek en het bedrijventerrein Noord) bijvoorbeeld met behulp van de VNG-methode. Vermeld eventuele vastgestelde geluidszones¹⁴;
- risico's en hinder (geluid en trillingen) als gevolg van: de aan te leggen Betuwelijn; Kijfhoek; het scheepvaartverkeer op de Noord; het vervoer van gevaarlijke stoffen op de A16; tankstations; aardgastransportleidingen; de ondergronds te brengen 50 kV hoogspanningsleiding;
- de milieugevolgen (lawaai, luchtverontreiniging, stank, veiligheid, hinder en energieverbruik) van de bestaande en de toegenomen verkeersbewegingen in relatie tot de feitelijke snelheden van het verkeer op ontsluitingswegen en rijkswegen¹⁵].

Ten behoeve van het bepalen van de geluideffecten dient de significante verandering in intensiteiten op bestaande wegen en verwachte intensiteiten op nieuwe wegen te worden bepaald. Als significante verandering worden beschouwd een toename van ten minste 30% of een afname van ten minste 20%, omdat dit in relatie staat met een verschil in geluidbelasting van 1 dB(A).

4.7 Energie

De ontwikkelde alternatieven (en voor zover relevant varianten) dienen te worden vergeleken wat betreft:

- hoeveelheid benodigde energie, de energievoorziening in de wijk en het aandeel daarin van de verschillende typen bronnen;
- ruimtereservering en flexibiliteit voor een toekomstig zuiniger en duurzamer energieverbruik.

4.8 Grondstoffen

In het MER dient te worden nagegaan in hoeverre de ontwikkelde alternatieven en varianten fundamenteel verschillen op het punt van het streven naar een gesloten grondbalans.

14 Zie ook reactie 13 (bijlage 4).

15 Zie ook reacties 2, 3A, 4, 6, 8 en 11 (bijlage 4).

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Een vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

6. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieu-aspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effect-rapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de stuurgroep Volgerlanden in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

8. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

9.

SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven, de argumenten voor de selectie van het mma of de mma's en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Woningbouwlocatie De Volgerlanden
te Hendrik-Ido-Ambacht

(bijlagen 1 t/m 4)

Origineel

27

